

KOMENTÁŘE WOLTERS KLUWER

Alexander Šíma

Zákon o rybářství

Komentář

2. vydání

Wolters Kluwer

Alexander Šíma

Zákon o rybářství

Komentář

2. vydání

Wolters Kluwer

Vzor citace: ŠÍMA, A. *Zákon o rybářství. Komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. 176 s.

Právní stav publikace je k 1. 11. 2017

© JUDr. Alexander Šíma, 2013, 2017

ISBN 978-80-7552-836-0 (brož.)

ISBN 978-80-7552-837-7 (e-pub)

OBSAH

Seznam použitých zkratk	VII
Seznam předpisů citovaných v komentáři	IX
Předmluva	XIII

ZÁKON O RYBÁŘSTVÍ

§ 1–35	ČÁST PRVNÍ Rybníkářství, rybářské revíry, výkon rybářského práva, rybářská stráž a ochrana mořských rybolovných zdrojů	1
§ 1–2	HLAVA I Úvodní ustanovení	1
	§ 1 Předmět úpravy	1
	§ 2 Vymezení pojmů	6
§ 3–12	HLAVA II Rybníkářství, rybářský revír, chráněná rybí oblast a výkon rybářského práva	19
	§ 3 Rybníkářství	19
	§ 4 Rybářský revír	21
	§ 5 Chráněná rybí oblast	27
	§ 6 Výkon rybářského práva	28
	§ 7 Výkon rybářského práva v hraničních vodách	30
	§ 8 Řízení o povolení výkonu rybářského práva	31
	§ 9 Výběrové řízení	34
	§ 10 Odnětí a zánik výkonu rybářského práva	37
	§ 11 Hospodaření v rybářském revíru	39
	§ 12 Ochrana rybníkářství a výkonu rybářského práva	42
§ 13	HLAVA III Lov	50
	§ 13 Povolené a zakázané způsoby lovu	50
§ 14–18	HLAVA IV Rybářská stráž	69
	§ 14 Ustanovení rybářské stráže	69
	§ 15 Zánik ustanovení rybářské stráže	74
	§ 16 Oprávnění rybářské stráže	76
	§ 17 Povinnosti rybářské stráže	82
	§ 18 Odpovědnost za škodu	83
§ 19–25	HLAVA V Orgány státní správy rybářství	87
	§ 19 Státní správa rybářství	87
	§ 20 Obecní úřad obce s rozšířenou působností	88

	§ 21	Kraj v přenesené působnosti	89
	§ 22	Ministerstvo	90
	§ 23	Ministerstvo životního prostředí	92
	§ 24	Ministerstvo obrany	92
	§ 25	Služební stejnokroj.	93
§ 26–29	HLAVA VI	Ochrana mořských rybolovných zdrojů.	94
	§ 26	zrušen	94
	§ 27	Působnost celní správy.	94
	§ 28	Dovoz a tranzit mořských živočichů	94
	§ 29	Dozor nad ochranou mořských rybolovných zdrojů	95
§ 30–31	HLAVA VII	Přestupky	96
	§ 30	Přestupky fyzických osob	96
	§ 31	Přestupky právnických a podnikajících fyzických osob	102
§ 32–35	HLAVA VIII	Přechodná a závěrečná ustanovení.	104
	§ 32	Zmocňovací ustanovení	104
	§ 33	Vztah ke správnímu řádu	104
	§ 34	Přechodná ustanovení	106
	§ 35	Zrušovací ustanovení	108
§ 36	ČÁST DRUHÁ	Změna zákona č. 238/1999 Sb.	109
	§ 36		109
§ 37	ČÁST TŘETÍ	Změna zákona č. 132/2000 Sb.	110
	§ 37		110
§ 38	ČÁST ČTVRTÁ	Změna zákona č. 320/2002 Sb.	111
	§ 38		111
§ 39	ČÁST PÁTÁ	Účinnost.	112
	§ 39		112
		Seznam použité literatury	113
		Příloha: Vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství).	114
		Věcný rejstřík	158
		O autorovi	160

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

katastrální zákon

zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

kontrolní řád

zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)

lesní zákon

zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon)

Listina

usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

o. s. ř.

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

obč. zák.

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

plemenářský zákon

zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon)

spr. řád

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

tr. řád

zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

tr. zákoník

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Ústava

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

veterinární zákon

zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)

vodní zákon

zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)

vyhláška / vyhl. č. 197/2004 Sb.

vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství)

zák. č. 40/1964 Sb.

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

zák. na ochranu zvířat proti týrání

zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

zák. o myslivosti

zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

zák. o obcích

zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

zák. o ochraně přírody a krajiny

zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

zák. o spr. poplatcích

zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

zák. o rybářství

zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráží, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství)

zák. práce

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

SEZNAM PŘEDPISŮ CITOVANÝCH V KOMENTÁŘI^{1, 2}

ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky
ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny
základních práv a svobod jakou součástí ústavního pořádku České republiky

zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zákon č. 22/1885 čes. z. z., v příčině některých opatření ke zvelebení rybářství

zákon č. 58/1885 ř. z., jímž se upravuje rybářství ve vodstvu vnitrozemním

zákon č. 62/1896 mor. z. z., o některých opatřeních ke zvelebení rybářství

zákon č. 62/1952 Sb., o rybářství

zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství

zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě

zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním

zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii

zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů

zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon)

zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích

zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství

zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo jeho nesprávným úředním postupem

¹ Předpisy jsou řazeny v pořadí:

- ústavní zákony
- kodexy,
- zákony,
- ostatní právní předpisy,
- mezinárodní smlouvy,
- právní předpisy Evropské unie.

² Není-li uvedeno jinak, jsou všechny předpisy v textu citovány ve znění pozdějších předpisů.

a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)

zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách)

zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy

zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon)

zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu)

zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)

zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)

zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)

zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách

zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)

zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon

zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

vyhláška č. 103/1963 Sb., kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu o rybářství

vyhláška č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice

vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

vyhláška č. 222/1995 Sb., o vodních cestách, plavebním provozu v přístavech, společné havárii a dopravě nebezpečných věcí

vyhláška č. 223/1995 Sb., o způsobilosti plavidel k provozu na vnitrozemských vodních cestách

vyhláška č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích

vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráží, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství)

vyhláška č. 216/2011 Sb., o náležitostech manipulačních řádů a provozních řádů vodních děl

vyhláška č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška)

vyhláška č. 46/2015 Sb., o stanovení vodních nádrží a vodních toků, na kterých je zakázána plavba plavidel se spalovacími motory, a o rozsahu a podmínkách užívání povrchových vod k plavbě

vyhláška č. 67/2015 Sb., o pravidlech plavebního provozu (pravidla plavebního provozu)

vyhláška č. 294/2015 Sb., kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou o úpravě vodohospodářských otázek na hraničních vodách (vyhláška č. 57/1970 Sb.)

Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (sdělení č. 572/1992 Sb.)

Smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o spolupráci na hraničních vodách v oblasti vodního hospodářství (č. 66/1998 Sb.)

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o spolupráci na hraničních vodách (sdělení č. 7/2000 Sb. m. s.)

nařízení Rady (ES) č. 2406/1996 o stanovení společných obchodních norem pro některé produkty rybolovu

nařízení Rady (ES) č. 1005/2008, kterým se zavádí systém Společenství pro předcházení, potírání a odstranění nezákonného, nehlášeného a neregulovaného rybolovu

nařízení Rady (ES) č. 1224/2009 o zavedení kontrolního režimu Společenství k zajištění dodržování pravidel společné rybářské politiky, o změně nařízení (ES) č. 847/96, (ES) č. 2371/2002, (ES) č. 811/2004, (ES) č. 768/2005, (ES) č. 2115/2005, (ES) č. 2166/2005, (ES) č. 388/2006, (ES) č. 509/2007, (ES) č. 676/2007, (ES) č. 1098/2007, (ES) č. 1300/2008 a (ES) č. 1342/2008 a o zrušení nařízení (EHS) č. 2847/1993, (ES) č. 1627/1994 a (ES) č. 1966/2006,

směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků

PŘEDMLUVA

Rybářství v obou jeho složkách, tedy v rybníkářství i výkonu rybářského práva, má nepopíratelný význam nejen pro rybáře z povolání, ale i pro sportovní rybáře. Rybářství na tekoucích vodách má převážně sportovně-rekreační charakter, nelze však pominout jeho hospodářský význam. Veškerá činnost rybáře – hospodaření na rybochovných zařízeních a rybářských revírech, zejména však při samotném výkonu rybářského práva, tedy lovu, musí být uskutečňována podle zásad řádného výkonu rybářského práva, ochrany ryb a jiných vodních živočichů i obecně ochrany přírody.

Z pohledu historie nebylo kdysi třeba vydávat zvláštní zákony na ochranu rybářství. Stačilo pouze stíhat pých a výtržnosti, jak uzákonil např. rybářský řád Rudolfa II. z roku 1583 i rybářské řády Karla VI. z let 1720 a 1728. Až do roku 1885 umožňoval občanský zákoník z roku 1811 volně lovit ryby všem zájemcům. Tento předpis považoval ryby ve vodách za věci bez pána, které si mohl přivlastnit každý. V roce 1874 podala rakouská vláda říšské radě návrh zákona k úpravě rybářského práva, avšak tento návrh byl roku 1879 odvolán. Po rybářském sněmu rakouském v roce 1882 předložila vláda opět zemským sněmům všech rakouských zemí návrhy rybářsko-policejního zákona. V některých zemích monarchie tyto zákony vydány byly, v jiných nikoliv. V roce 1883 vláda předložila znovu říšské radě svůj původní návrh rybářského zákona, který byl teprve po devátém projednávání konečně v roce 1885 přijat. V účinnost vstoupil po uzákonění příslušného zemského zákona.

V historických zemích českých takový zákon, který by navazoval na říšský zákon, vydán nebyl, a tak v Čechách platil starý rybářsko-policejní zákon – zákon o rybářství ve vodstvu vnitrozemském č. 58/1885 ř. z. ze dne 25. dubna 1885. Tento zákon se vůbec nezabýval otázkami zarybňování vod, chovem ryb, hospodařením na tekoucích vodách atd. Zákon u nás platil, s některými změnami provedenými v pozdějších letech, až do roku 1952. Tento předpis zrušil oprávnění volného lovu ryb a upravil právo provozovat rybářství, kterým rozuměl jak rybníkářství, tak rybolov (dnes výkon rybářského práva).

Zemský zákon navazující na zmíněný říšský zákon byl vydán pouze na Moravě (zákon č. 62/1896 mor. z. z. ze dne 6. června 1895). Tyto předpisy (včetně zákona č. 22/1885 čes. z. z.) daly vzniknout rybářskému právu jako samostatnému odvětví práva. K nové úpravě rybářského práva došlo až zákonem č. 62/1952 Sb., o rybářství, který s ohledem na společensko-ekonomické poměry v tu dobu panující představoval zásadní změny. Rybářství bylo rozděleno na produkční rybníkářství a rybářství v tekoucích vodách vyhrazených lovu ryb udicí (byl zaveden pojem „výkon rybářského práva“). Následovala kodifikace rybářského práva zákonem č. 102/1963 Sb., o rybářství, k němuž byla vydána prováděcí vyhláška ministerstva zemědělství, lesního a vodního hospodářství č. 103/1963 Sb. Na zásadní změnu společensko-ekonomických podmínek v roce 1989 reaguje v současné době platný zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráží, ochraně

mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (rybářský zákon), ve znění pozdějších předpisů s prováděcí vyhláškou č. 197/2004 Sb.

Rybáři mají k dispozici několik titulů se sportovně-rybářskou tematikou, které jim poskytují poučení, odbornou radu a pomoc. Nabyté teoretické znalosti může rybář rozvíjet a zdokonalovat praxí. Poněkud jinak je tomu v oblasti úpravy rybářství právními předpisy. Chybějí publikace obsahující souhrn alespoň základních právních předpisů z daného oboru a jejich výklad. Za poslední relevantní dílo lze považovat práci Vratislava Vimra *České rybářské právo: systematický výklad rybářských zákonů a nařízení, platných v zemi České a texty rybářských zákonů a nařízení*. Praha: V. Linhart, 1947, 162 s., a snad ještě práci JUDr. Tomáše Soukupa *Zákon o rybářství*. Praha: Orbis, 1955, 97 s. Ostatní práce, nikoliv četné, vydané v období následujícím (viz přehled literatury), jsou spíše charakteru populárně-naučného. Rovněž zdroje judičiální nejsou bohužel početné.

Účelem tohoto komentáře je zejména podat praktikujícím rybářům, ale i úředníkům rybářských orgánů, uživatelům rybářských revírů a vlastníkům dotčených nemovitostí výklad základních rybářských předpisů, jimiž jsou zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (rybářský zákon), ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů. Přílohu tohoto komentáře tvoří prováděcí vyhláška č. 197/2004 Sb., přičemž výklad některých jejích ustanovení je proveden proto, že sám zákon o rybářství obsahuje v řadě případů jen principy a zásady, aby pak v početných zmocňovacích ustanoveních odkazoval na prováděcí předpis, který upravuje otázky rybáře zpravidla nejvíce zajímavější. Právě při interpretaci těchto ustanovení dochází nejčastěji k nesouladu a je ambicí tohoto komentáře napomoci sjednocení tohoto výkladu. Mojí snahou bylo předložit výklad podložený určitými znalostmi rybářských předpisů vyplývajících z dlouholetých profesních zkušeností civilního soudce a vysokoškolského pedagoga, také funkcionáře rybářského svazu a dále z mnoha konzultací s dalšími odborníky či zaměstnanci zainteresovaných úřadů. První vydání tohoto komentáře se setkalo s pozitivním ohlasem rybářské veřejnosti. Současné vydání postihuje legislativní změny, k nimž došlo od května 2013. I nadále budu vděčen za všechny relevantní připomínky čtenářů, které by mohly být v dalších pracích na toto téma využity.

Komentář reflektuje právní stav ke dni 1. 7. 2017

ZÁKON O RYBÁŘSTVÍ

Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství)

Změna: zákon č. 444/2005 Sb., zákon č. 124/2008 Sb., zákon č. 41/2009 Sb., zákon č. 227/2009 Sb., zákon č. 281/2009 Sb., zákon č. 104/2011 Sb., zákon č. 375/2011 Sb., zákon č. 237/2012 Sb., zákon č. 18/2012 Sb., zákon č. 501/2012 Sb., zákon č. 243/2016 Sb., zákon č. 204/2015 Sb., zákon č. 183/2017 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

RYBNÍKÁŘSTVÍ, RYBÁŘSKÉ REVÍRY, VÝKON RYBÁŘSKÉHO PRÁVA, RYBÁŘSKÁ STRÁŽ A OCHRANA MOŘSKÝCH RYBOLOVNÝCH ZDROJŮ

HLAVA I

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje

- a) chov, ochranu a lov ryb, pěstování a lov vodních organismů a ochranu jejich života a životního prostředí,**
- b) rybníkářství, výkon rybářského práva, vyhlašování, změnu a rušení rybářských revírů a jejich ochranu,**
- c) výkon státní správy v rybníkářství, při vyhlašování, změně a rušení rybářských revírů a při výkonu rybářského práva,**
- d) evidenci o hospodaření, o dosaženém hospodářském výsledku, o lovu ryb na udici a evidenci o vydání povolenek k lovu v rybníkářství a při výkonu rybářského práva,**

- e) ustanovení, zánik, pravomoce a odpovědnost rybářské stráže,
- f) výkon dozoru nad dodržováním zákona a rozhodnutí vydaných na jeho základě a správní tresty za neplnění nebo porušení stanovených povinností,
- g) podíl státu na úhradě nákladů na opatření přijatých ve veřejném zájmu,
- h) ochranu mořských rybolovných zdrojů.

(2) Tímto zákonem není dotčena ochrana ryb a vodních organismů při nakládání s vodami podle zvláštních právních předpisů.¹⁾

¹⁾ Například zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění zákona č. 309/2002 Sb., zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

K odst. 1 písm. a)

Zákon upravuje chov, ochranu a lov ryb. Pro další výklad je vhodné vymezit pojmy zvíře, živočich, zvěř. V právních předpisech se můžeme setkat se všemi těmito označeními, neboť se užívají nejednotně (podrobněji viz Damohorský, M. Vlastnické právo a ochrana životního prostředí. In Dvořák, J., Kindl, M. (eds.) *Pocita Marté Knappové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2005, s. 35).

Zvíře je podle zákona na ochranu zvířat proti týrání každý živý obratlovec, kromě člověka, včetně volně žijícího zvířecího jedince a jeho samostatné životaschopné formy, nikoliv však plod nebo embryo [§ 3 písm. b) zák. na ochranu zvířat proti týrání].

Zvěř je definována v zákoně o myslivosti tak, že jde o obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů, které nelze lovit podle mezinárodních smluv závazných pro ČR nebo které jsou zvláště chráněnými živočichy podle zvláštních právních předpisů, a nebyla-li k jejich lovu povolena výjimka podle těchto předpisů, anebo které lze obhospodařovat lovem [§ 2 písm. b), písm. c), písm. d) zák. o myslivosti].

Pojem živočich nemá legální definici, pouze zákon o ochraně přírody a krajiny vymezuje pojem volně žijící živočich, a živočichem tedy rozumí jedince živočišného druhu, který se vyskytuje v přírodě a není v přímé péči člověka [§ 3 odst. 1 písm. d) zák. o ochraně přírody a krajiny]. Zákon rovněž upravuje pojem zvláště chráněný živočich [§ 3 odst. 1 písm. h) zák. o ochraně přírody a krajiny].

Hodláme-li se zabývat ochranou ryb a jiných vodních živočichů, není od věci uvést tuto kapitolu pohledem na to, jak je vůbec ke zvířatům přistupováno, zdali je na ně nahlíženo jako na věc, či snad požívají jiného právního statusu.

Již od starověku bylo zvíře považováno za majetek a následně římské právo, z něhož vychází až dosud kontinentální evropská právní kultura, je definovalo jako věc. A věcí je podle současné právní vědy hmotný předmět a přírodní síla, které jsou člověkem ovladatelné a pro něj užitečné. Tedy i zvířata jsou v právním smyslu věci.

Důsledkem toho je, že mohou být předmětem vlastnictví, občanskoprávních i obchodněprávních vztahů, mohou se prodávat, darovat, směňovat apod. S ohledem na to, že jsou ovšem živými tvory, podléhají i zvláštnímu právnímu režimu na ochranu zvířat (zejména viz dále zákon na ochranu zvířat proti týrání).

Nová kodifikace občanského práva (zatím s účinností od 1. 1. 2014) směřuje k výrazně změněnému náhledu na zvíře, když obsahuje definici, podle níž živé zvíře není věcí, a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze (§ 494 obč. zák.).

Zvířata mají svoji právní ochranu zakotvenou již v samotném ústavním pořádku, neboť čl. 35 Listiny stanoví, že každý má právo na příznivé životní prostředí (odst. 1) a dále že při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem (odst. 3).

Zvířata, která jsou předmětem vlastnictví (tedy zvířata v chovu), požívají ochrany v rámci obecné ochrany vlastnického práva. Stejně jsou ovšem chráněna i zvířata volně žijící v přírodě (a to v rámci povinnosti každého neporušovat svým jednáním právní předpisy na ochranu zvířat).

Mezi soukromoprávní nástroje ochrany zvířat patří zejména úprava sousedských práv a institutu náhrady škody v občanském zákoníku.

Veřejnoprávní nástroje ochrany zvířat jsou obsaženy v řadě předpisů, z nichž jako zřejmě nejdůležitější lze zmínit zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, a (vzhledem k našemu tématu) zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů.

Tuto ochranu však poskytuje i zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, procesní předpisy [tedy zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákon č. 500/2004 Sb., správní řád], zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě, a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon, ale třeba i zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním, atd.

Samotná existence zvířat je chráněna zejména zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Tento zákon poskytuje ochranu druhům volně žijících živočichů a zvláštní ochranu těm, které jsou vzácné či ohrožené, a to tím, že je chrání před zničením, poškozováním, sběrem či odchytem, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností, zániku jejich populace nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí. Stanoví mj. povinnost postupovat při provádění prací v krajině tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu rostlin a zraňování nebo úhynu živočichů. Dále zákon zakazuje rozšiřovat nepůvodní druhy živočichů nebo jejich křížence do krajiny bez povolení orgánu ochrany přírody a provádět povolený odchyt a zabíjení živočichů nedovoleným

způsobem. Zvláště chránění živočichové jsou rozděleni do 3 skupin podle stupně jejich ohrožení, a to na ohrožené, silně ohrožené a kriticky ohrožené. Které zvíře patří do které skupiny, upravuje prováděcí vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Stanoví-li tak vyhláška, je chráněn i mrtvý jedinec tohoto druhu, jeho část nebo výrobek z něho. Ochrana těchto zvířat spočívá v zákazu jakkoli škodlivě zasahovat do jejich přirozeného vývoje, a to ve všech vývojových stádiích. Zejména je zakázáno je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat.

Ochrana zvířat proti týrání je upravena zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. V preambuli je deklarováno, že zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka. Za týrání zvířete se považují jednání vymezená v § 4 zák. na ochranu zvířat proti týrání. Pokud jde o ryby, mohl by se na ně vztahovat zákaz chovu v nevhodných podmínkách, zákaz bezdůvodně vyvolávat nepřiměřené působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy (míněna např. nepřiměřeně dlouhá přeprava autem), používání živého zvířete jako nástrahy (pokud speciální předpis takový způsob neumožňuje, jako např. zákon o rybářství), usmrcení způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení (např. udušení), používání elektrického proudu k omezení pohybu (nejde-li o odchyt ryb podle zvláštního předpisu – viz zákon o rybářství). Také se za týrání považuje nedovolená manipulace s živými rybami (tedy zbavování živých ryb šupin nebo ploutví, vsouvání prstů pod skřele do žaber ryb, vlačování prstů do očí anebo násilné vytlačování jiker nebo mlíčí; nejde-li ovšem o výzkum a umělý chov ryb). J. Webster uvádí, že „na univerzitě v Utrechtu nedávno uskutečnili zajímavé (humánně motivované) pokusy. Cílem bylo zjistit, zda sladkovodní ryby (především kapři) zažívají pocity podobné strachu a bolest při chycení na háček a při vylovení ... Podle výsledků těchto pokusů není možné se vyhnout závěru, že chycená ryba zažívá pocity, pro které nemáme lepší slova než strach a bolest“ (Webster, J. *Welfare – životní pohoda zvířat aneb střízlivé kázání o ráji*. Praha: Nadace na ochranu zvířat, 1999, s. 21).

Zákon na ochranu zvířat proti týrání také taxativně upravuje výjimky ze zákazu usmrcování zvířete. Mezi ně patří výkon rybářského práva v souladu se zákonem o rybářství.

Zákon ovšem nechrání živočišné druhy spadající do kmene bezobratlých, tedy např. raky. Rak říční je ale zvláště chráněným živočichem podle zákona o ochraně přírody a krajiny, a to druhem kriticky ohroženým, čímž je naopak jeho ochrana ještě zvýrazněna. Jiní bezobratlí však takové štěstí nemají.

Mohlo by se zdát, že právní úprava přepravy zvířat se týká jen zvířat hospodářských, ale není tomu tak. Vzhledem k § 8a a násl. zák. na ochranu zvířat proti týrání a § 8 odst. 4 veterinárního zákona se ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání, upravující přepravu zvířat a jinou manipulaci s nimi přiměřeně, použijí pro všechna zvířata. Pak tedy obecně platí, že během přepravy nesmí být zvíře vystaveno jakékoliv jiné než nezbytné bolesti nebo utrpení. Dále jsou stanoveny zásady přepravy, zákaz přepravy některých zvířat, požadavky na dopravní prostředky, na průběh přepravy. Při manipulaci se zvířaty (i během přepravy) je stanovena povinnost zacházet se zvířaty šetrně.

Ochranu zvířat institucionálně zajišťují různé subjekty. Ústředním orgánem státní správy na tomto úseku je Ministerstvo zemědělství. Orgánem vrchního státního dozoru je Ministerstvo životního prostředí, které koordinuje ve věcech životního prostředí postup všech ministerstev a ostatních orgánů státní správy. Tomuto ministerstvu je podřízena Česká inspekce životního prostředí. Ústřední komisi pro ochranu zvířat zřizuje ministr zemědělství po dohodě s ministrem životního prostředí. Dalším ústředním orgánem státní správy je Státní veterinární správa, její krajské správy a okresní inspektoráty, které mimo jiné vykonávají dozor nad dodržováním povinností stanovených v právní úpravě ochrany zvířat. Zmínit je třeba také Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR.

Významnou úlohu plní zejména obce, a to jak v rámci samosprávy (zřizování a provoz útulků), tak i při výkonu přenesené působnosti (mj. projednávají některé přestupky).

Výkonem státní správy při ochraně zvířat jsou pověřeny další subjekty, jako např. orgány státní správy rybářství podle § 19 a násl. Pro plnění těchto úkolů ustanovují osoby nadané pravomocemi i odpovědností úřední osoby. Úřední osobou je pro účely tohoto komentáře rybářská stráž. Rybářský hospodář nikoliv, byť i jeho lze jistě považovat za subjekt plnící důležité funkce při ochraně zvířat. Jeho působnost však není legislativně sjednocena, ale prolíná se celým textem právního předpisu.

Mimo veřejnou správu působí na úseku ochrany zvířat řada společenství ochránců zvířat, která se konstituují jako spolky podle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Jde o velmi rozmanitá sdružení, například Liga na ochranu zvířat, Nadace na ochranu zvířat, Společnost pro zvířata, Svoboda zvířat, Nesehnutí, Greenpeace ČR, Spisovatelé za práva zvířat, dále útulky pro opuštěná a toulavá zvířata, záchranné stanice pro handicapované živočichy atd.

Pokud by chtěla některá z těchto organizací ochrany přírody (státní i dobrovolná) zasahovat do rybářského práva, například podporou vysazování predátorů (vydry) do rybářských revírů, k rybochovným zařízením apod., pak pokud se jedná o chráněný druh (v daném případě jím vydra je), musela by mít ona organizace výjimku ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, pro manipulaci s tímto druhem. Výjimku vydává Správa ochrany přírody ve správním řízení. Účastníkem tohoto řízení mohou být i uživatelé dotčených rybářských revírů či chovných vod. Není znám případ, kdy by byl vysazován úmyslně predátor, který není chráněným druhem; jen teoreticky by se mohlo jednat o geograficky původní druh a jeho vysazení by se zřejmě neposuzovalo podle předpisů na ochranu přírody. Pokud by však šlo o druh nepůvodní (např. norek americký), je jeho vysazení zakázáno bez souhlasu orgánu ochrany přírody, který ovšem nelze očekávat.

K chovu, ochraně a podpoře života ryb směřuje také § 35 vodního zákona, který v odst. 1 stanoví, že povrchové vody, které jsou nebo se mají stát trvale vhodnými pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů, s rozdělením na vody lososové a kaprové, ukazatele a hodnoty přípustného znečištění těchto vod, způsob zjišťování a hodnocení stavu jakosti těchto vod a program snížení znečištění těchto vod k dosažení hodnot přípustného znečištění těchto vod, stanoví vláda nařízení. Podle odst. 2 u vodárenských nebo jiných vodních nádrží nebo na úsecích vodních toků může vodoprávní úřad uložit jejich vlastníkovvi, správci vodního toku a uživateli rybářského revíru též způsob rybářského obhospodařování.

Související předpisy:

Listina, – tr. řád, – o. s. ř., – spr. řád, – zák. práce, – tr. zákoník, – obč. zák., – zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním, – zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), – zák. o ochraně přírody a krajiny, – zák. na ochranu zvířat proti týrání, – zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon, – veterinární zákon, – plemenářský zákon, – vodní zákon, – zák. o myslivosti, – zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), – zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, – zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, – zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, – vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Literatura:

DAMOHOŘSKÝ, M. Vlastnické právo a ochrana životního prostředí. In DVOŘÁK, J., KINDL, M. (eds.) *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám*, Praha: ASPI, 2005.

WEBSTER, J. *Welfare – životní pohoda zvířat aneb střizlivé kázání o ráji*. Praha: Nadace na ochranu zvířat, 1999.

§ 2

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) rybářstvím chov, zušlechťování, ochrana a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníkářství nebo při výkonu rybářského práva,
- b) rybníkářstvím chov a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníce nebo ve zvláštním rybochovném zařízení, uskutečňovaný k zajištění produkce ryb a rybího masa, popřípadě produkce vodních organismů nebo produkce rybí násady pro rybníky anebo pro zarybňování rybářských revírů,
- c) rybníkem vodní dílo,²⁾ které je vodní nádrž určenou především k chovu ryb, ve kterém lze regulovat vodní hladinu, včetně možnosti jeho vypouštění a slovení; rybník je tvořen hrázi, nádrží a dalšími technickými zařízeními,
- d) zvláštním rybochovným zařízením sádky, rybí líhně, příkopové rybníčky, jiné vodní nádrže nebo chovná zařízení,
- e) rybářským revírem část vodního útvaru povrchových vod³⁾ o výměře nejmeně 500 m² souvislé vodní plochy, umožňující život rybí obsádky a vodních organismů, vyhlášena rozhodnutím příslušného orgánu státní správy rybářství podle § 19 až 24,
- f) výkonem rybářského práva činnost v rybářském revíru povolená právnické nebo fyzické osobě příslušným orgánem státní správy rybářství podle § 19 až 24, spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a přisvojování si ryb, popřípadě vodních organismů, jakož i v užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu,
- g) uzavřenou vodou vodní útvar povrchových vod,³⁾ který není volně spojen s přítokem nebo odtokem, zejména mrtvé nebo odstavené rameno vodního toku, propadlina, zatopená umělá prohlubeň terénu, zbytková jáma po těžbě nerostů; za uzavřenou vodu se nepovažuje vodní útvar nebo jeho část, ve kterém je prováděna hornická činnost nebo činnost prováděná hornickým způsobem,⁴⁾

- h) vodním organismem vodní živočich nebo vodní rostlina, která je zdrojem potravy ryb nebo je přirozenou součástí vodního prostředí,**
- i) pobřežním pozemkem pozemek tvořící břeh koryta vodního toku nebo pozemek sousedící s tímto korytem nebo břehem, jakož i pozemek tvořící břeh uzavřené vody nebo pozemek s ním sousedící,**
- j) lovem činnost směřující k ulovení ryby nebo vodního organismu v rybníkářství anebo ulovení a přisvojení si ryby nebo vodního organismu při výkonu rybářského práva za podmínek stanovených tímto zákonem,**
- k) chráněnou rybí oblastí vymezená část rybářského revíru, v níž je výkon rybářského práva omezen, popřípadě vyloučen za účelem vytvoření podmínek pro chov a ochranu ryb nebo pěstování a reprodukci vodních organismů,**
- l) rybářským lístkem doklad nezbytný pro vydání povolenky k lovu umožňující lov ryb a vodních organismů v rybářských revírech,**
- m) povolenkou k lovu doklad opravňující fyzickou osobu k lovu ryb nebo vodních organismů v příslušném rybářském revíru,**
- n) malou vodní nádrž vodní nádrž se sypanou hrází, jejíž objem po hladinu ovladatelného prostoru není větší než 2 000 000 m³ a jejíž největší hloubka nepřesahuje 9 m,**
- o) rybí obsádkou společenstvo ryb a vodních organismů tvořené souborem jedinců nebo populací, obývajících v daném čase stejné vodní prostředí,**
- p) vodním prostředím soubor místních živých a neživých činitelů, které spolu vytvářejí místní životní prostředí ryb a vodních organismů a splňují předpoklady a nároky charakteristické pro výskyt a život ryb a vodních organismů ve vymezeném prostoru,**
- q) hromadně účinnou metodou lovu způsob lovu ryb a vodních organismů v rybníkářství pomocí všech druhů sítí, vrší, lov prováděný prostřednictvím manipulace s vodou, lov pomocí různě konstruovaného technického zařízení nebo lov do stálého lovištního zařízení,**
- r) vybraným druhem ryb bolen dravý, candát obecný, hlavatka obecná, jelec jesen, jelec tloušť, jeseter malý, kapr obecný, lín obecný, lipan podhorní, losos obecný, ostroretka stěhovavá, parma obecná, podoustev nosák, pstruh duhový, pstruh obecný, siven americký, sumec velký, štika obecná, úhoř říční, mník jednovousý a všechny druhy síhů,**
- s) nepůvodní rybou a nepůvodním vodním organismem geograficky nepůvodní nebo geneticky nevhodná anebo neproověřená populace ryb a vodních organismů, vyskytující se na území jednotlivého rybářského revíru v České republice méně než 3 po sobě následující generační populace,**
- t) hydrologickým pořadím řazení toků postupně od pramene po proudu, od toku nižšího řádu k vyššímu,**
- u) ochranou mořských rybolovných zdrojů pravidla dovozu mořských ryb a mořských živočichů do České republiky, jakož i výkon státního dozoru nad dodržováním těchto pravidel.**

²⁾ § 55 odst. 1 a § 127 odst. 14 zákona č. 254/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

³⁾ § 2 odst. 3 zákona č. 254/2001 Sb.

- ⁴⁾ § 2 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.
§ 3 zákona č. 61/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

K písm. a) a b)

Rybníkářství je jednou ze dvou činností (tou druhou je výkon rybářského práva v rybářských revírech), které společně zahrnujeme pod pojem „rybářství“. Samo rybníkářství je definováno jako chov a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníce nebo ve zvláštním rybochovném zařízení, uskutečňovaný k zajištění produkce ryb a rybiho masa, popřípadě produkce vodních organismů nebo produkce rybí násady pro rybníky anebo zarybňování rybářských revírů. Je považováno za odvětví zemědělské výroby (zemědělskou výrobou se rozumí chov ryb, vodních živočichů a pěstování rostlin ve vodním útvaru povrchových vod na pozemcích vlastních, pronajatých nebo užívaných na základě jiného právního důvodu), a rybníkář je tedy podnikatelem v zemědělství [viz § 2e odst. 1, odst. 3 písm. f) zák. č. 252/1997 Sb., o zemědělství]. Zákon o rybářství rovněž podává definici rybníka (viz dále) a zvláštního rybochovného zařízení, jímž rozumí demonstrativně sádky, rybí líhně, příkopové rybníčky, jiné vodní nádrže nebo chovná zařízení.

Od zákonného vymezení pojmu „rybníkářství“ se také odvozuje status chovaných ryb. Ryby chované v rybnících nebo ve zvláštních rybochovných zařízeních nelze považovat za volně žijící zvířata, nýbrž za zvířata hospodářská. Volně žijícím zvířetem je ve smyslu § 3 písm. b) zák. na ochranu zvířat proti týrání zvíře patřící k druhu, jehož populace se udržuje v přírodě samovolně, a to i v případě jeho chovu v zajetí. Podle § 3 písm. d) téhož zákona je hospodářským zvířetem zvíře chované pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména pro účely tohoto komentáře ryby, včetně zvířat produkovaných, jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací.

Charakter takového podnikání, kdy jsou v pravidelných cyklech tato chovná zařízení osazována a poté slovena, také nepřináší žádné větší problémy s určováním vlastnictví chovaných ryb či jiných vodních živočichů. V tomto případě lze považovat rybí obsádku za věc hromadnou, jejímž vlastníkem je ten, kdo ryby vysadil, chová je a pak je slovil, tedy rybníkář. Provede-li vlastník ryby (zde už zpravidla nepůjde o věc hromadnou, ale o vlastnictví konkrétní chovné ryby) její umělý výtěr, pak získané jikry a následně potěr je třeba považovat za přírůstek věci, která je ve vlastnictví toho, kdo je vlastníkem věci samotné (§ 1073 odst. 1 obč. zák.). Totéž platí pro přírůstky při přirozené reprodukci. Znamená to také, že pokud dojde ke škodě na takové rybí obsádce v rybníce, pak k důkazu o vlastnickém právu k rybám, na nichž škoda vznikla, budou sloužit a také postačovat doklady o rybníkářském hospodaření (tedy násadách, odlovu apod.), k jejichž evidenci je rybníkář ostatně ze zákona povinen (§ 3 odst. 4 zák. o rybářství). Přitom charakter rybníkářova práva k rybochovnému zařízení není relevantní, neboť může být jak vlastníkem sádek, rybníka (rozuměj zatopených pozemků, hráze atd.), tak také jejich nájemcem, může je držet na základě věcného břemene, může je mít vypůjčeny atd.

K písm. c)

V tomto ustanovení je podána definice rybníka pro účely zákona o rybářství. V diskusích, jejichž předmětem je cokoli, co se týká rybníka, se *promiscue* používá pojem vlastnictví rybníka. Ovšem nejen v diskusích; s tímto pojmem pracují i zákony, například právě zákon o rybářství [viz např. § 4 odst. 3 písm. a)]. Problém nastává tehdy, jestliže je zde několik různých subjektů, z nichž jeden vlastní některý ze zatopených pozemků, další vlastní pozemky pod hrází, někdo jiný zase hráz (jako stavbu) samotnou. A pak je zde subjekt, který hospodaří na rybníku na základě určitých veřejnoprávních oprávnění (uživatel rybářského revíru, vodohospodářské správy, organizace Povodí atd.). Dochází poměrně často ke střetu zájmů těchto různých subjektů.

Předně je třeba řešit otázku, zda rybníkářské hospodaření [§ 1 odst. 1 písm. b)] může být neoprávněným zásahem do vlastnického práva vlastníka (vlastníků) pozemků, které tvoří dno rybníka, resp. na kterých se rybník nachází. K rybníkářství je oprávněn vlastník rybníka nebo vlastník zvláštního rybochovného zařízení, popřípadě jejich nájemce na základě písemně uzavřené nájemní smlouvy s vlastníkem za účelem rybníkářství (§ 3 odst. 1). Kdo je to tedy vlastník rybníka?

Rybník není ve smyslu občanskoprávním (soukromoprávním) samostatnou věcí, se kterou by mohlo být nakládáno odděleně od pozemků tvořících jeho dno a břeh (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1192/97, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 23/1999, a to za účinnosti zákona č. 102/1963 Sb.), což platí ovšem i obráceně, tedy že nelze nakládat s pozemky tvořícími dno rybníka, aniž by bylo nakládáno alespoň částečně se samotným rybníkem. Toto pravidlo se však neuplatní, má-li zvláštní právní předpis pro určitý okruh právních vztahů jiné vymezení rybníka (viz i usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 3. 2002, sp. zn. I. ÚS 375/01), což je i případ zákona o rybářství [§ 2 písm. c)]. Z toho tedy např. také plyne zásadní závěr, že vlastníci pozemků, na nichž se rybník nachází, jsou povinni strpět umístění rybníka na svých pozemcích [vyplývá to z § 50 písm. c) vodního zákona v souvislosti s § 43 odst. 1, § 44 odst. 1 a § 55 odst. 1 vodního zákona].

Z výše zmíněných ustanovení vodního zákona ale neplyne (není to předmětem úpravy vodního zákona) právo provozovat na rybníku rybníkářství. To upravuje zákon o rybářství, a proto je nutné dovodit, že k rybníkářství je oprávněn vlastník rybníka, vymezeného v § 2 písm. c) zák. o rybářství. Jaký má tedy vztah vlastnictví zatopených pozemků k vlastnictví rybníka?

Platný zákon o rybářství se o zatopených pozemcích jako součásti rybníka nezmiňuje, avšak uvádí jako součást rybníka nádrž. Neuvádí ovšem, co se tímto pojmem (nádrž) přesně rozumí. Při výkladu tohoto pojmu je tudíž třeba přihlídnout k jiným obecně závazným právním předpisům týkajícím se nádrží. Ve smyslu § 55 odst. 1 vodního zákona je vodní nádrž vodním dílem, které slouží ke vzdouvání a zadržování vody, a je proto vyloučeno, aby vodní nádrž byla totožná pouze s vodou, k jejímuž zadržení má sloužit. Navíc si nelze představit vodní nádrž bez dna, které v daném případě tvoří pozemky. Lze ale vyloučit výklad, podle něhož by platné právo umožňovalo v některých souvislostech rozlišit pozemek od vodní nádrže na něm umístěné, a že by tedy pozemek podle takového výkladu nebyl součástí rybníka ve smyslu

zákona o rybářství; tedy naopak – zatopený pozemek je vždy součástí rybníka ve smyslu zákona o rybářství.

V katastru nemovitostí (zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí) se jako parcela eviduje pozemek, na kterém je vodní nádrž. Jde-li o vodní dílo (např. stavba hráze), které není součástí pozemku, nýbrž věcí samostatnou, zapisuje se rovněž do katastru nemovitostí [§ 11 vyhl. č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška)]. Tato vyhláška také v příloze pod bodem 1 kódem 11 označuje za vodní plochu „pozemek, na kterém je koryto vodního toku, vodní nádrž...“. Hráz vodního díla je vymezena pro účely evidence v katastru nemovitostí v § 2 písm. b) bod 1., resp. v § 2 písm. b) bod 3. vyhl. č. 23/2007 Sb., o podrobnostech vymezení vodních děl evidovaných v katastru nemovitostí České republiky.

Je namístě připomenout čl. 11 odst. 4 Listiny (součást ústavního pořádku České republiky), který stanoví, že vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.

Zákon o rybářství v případě tzv. uzavřené vody (zahrnující zřejmě i neprůtočné rybníky) počítá s tím, že vlastníků nebo spoluvlastníků pozemků, na kterých se nachází uzavřená voda, je více; u rybníka zjevně s více vlastníky pozemků jako osobami k výkonu rybářství oprávněnými nepočítá (bohužel zákon ani důvodová zpráva k němu tento přístup nijak nevysvětlují). Předcházející zákon o rybářství č. 102/1963 Sb. obsahoval daleko zřetelnější úpravu, kterou lze shrnout v závěr, že pokud vlastník zatopeného pozemku nebyl totožný s vlastníkem dalších věcí tvořících rybník (hráz, výpustní zařízení atd.), pak za vlastníky rybníka bylo třeba považovat všechny tyto osoby. Pokud by tedy mělo platit, že současný zákon o rybářství skutečně vlastníka zatopených pozemků vylučuje z hospodaření na rybníku, znamenalo by to, že oproti předchozímu stavu omezuje jeho vlastnické právo. Jak je již uvedeno, text zákona ani důvodová zpráva k němu výslovně nezdůvodňují existenci veřejného zájmu na takovém omezení, zákon pak ani nestanoví náhradu pro takto omezené vlastníky pozemků, resp. způsob jejího určení.

Je proto namístě chápat pojem nádrž ve smyslu § 2 písm. c) zák. o rybářství jako objekt tvořený též dnem (zatopenými pozemky). Jak konstatuje Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1121/2008 (uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 65/2009), „takový výklad odpovídá nejen obvyklému chápání tohoto pojmu (nelze si představit nádrž bez materiálního základu umožňujícího zadržení vody), ale také vylučuje i problémy spojené s definicí rybníční nádrže jako objektu bez pozemků (pak by patrně mohlo jít jen o zadrženou vodu)“. Zejména však jde o výklad ústavně konformní, vylučující možnost, že by mělo ze zákona dojít k omezení vlastnického práva vlastníka zatopených pozemků bez jasně definovaného veřejného zájmu na tomto postupu a také bez stanovení náhrady. Vlastníka pozemku tvořícího dno rybníka tak nelze vyloučit z podílu na vlastnictví rybníka.

Kontroverzní stanovisko zaujal Nejvyšší správní soud, který ve svém rozsudku sp. zn. 2 As 18/2010 judikoval, že je „nesprávný názor, že výraz nádrž je třeba vyložit jako pozemek, resp. že nádrž je tvořena mj. pozemkem“. Podle Nejvyššího správního soudu naopak pozemek součástí nádrže [tedy s ohledem na § 2 písm. c) zák. o rybářství – součástí rybníka – pozn. autora] být nemůže, protože nemůže být technickým zařízením.

Z výše uvedeného ovšem vyplývá zcela zásadní závěr. Jsou-li věci tvořící podle § 2 písm. c) rybník (hráz, nádrž = zatopené pozemky, technická zařízení) ve vlastnictví více osob, je třeba na jejich vzájemné vztahy aplikovat přiměřeně ustanovení občanského zákoníku o podílovém spoluvlastnictví (rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1121/2008, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 65/2009).

Kdo je vlastníkem hráze rybníka? Je to vlastník pozemku, na němž hráz stojí? Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zakotvuje zásadu, že stavba je součástí pozemku; nevymezuje však, co to stavba je (viz také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2003, sp. zn. 22 Cdo 1221/2002). V několika dalších rozhodnutích Nejvyšší soud dospěl k závěru, že pokud občanskoprávní předpisy (tedy zejména občanský zákoník) používají pojem stavba, nelze obsah tohoto pojmu vykládat jen podle stavebních předpisů. Stavební předpisy chápou pojem „stavba“ dynamicky, tedy jako činnost směřující k uskutečnění díla, někdy ovšem i jako toto dílo samotné. Naopak pro účely občanského práva je pojem „stavba“ nutno vykládat staticky, jako věc v právním smyslu, tedy jako výsledek určité stavební činnosti, který je způsobilý být předmětem občanskoprávních vztahů (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 1997, sp. zn. 3 Cdon 265/96). Stavba, která není věcí, je součástí pozemku a vlastnictví k ní nabývá vlastník pozemku přírůstkem.

Hráz rybníka je sice vodním dílem [§ 55 odst. 1 písm. a) vodního zákona], to ovšem ještě neznamená, že jde o samostatnou stavbu ve smyslu občanského práva. Lze jen připomenout, že podle výslovného znění vodního zákona jsou vodním dílem i některé objekty, které samostatnými věcmi zřetelně nejsou, např. zavlažování a odvodňování pozemků, stavby k vodohospodářským melioracím, stavby, jimiž se upravují nebo mění koryta vodních toků apod. (§ 55 odst. 1 vodního zákona).

Pravidlem bývá, že je-li stavba výsledkem stavební činnosti, je také samostatnou věcí. V některých případech však stavbu nelze fakticky ani hospodářsky oddělit od pozemku, na kterém je postavena, a stavba tak s tímto pozemkem splývá, je jeho součástí a tvoří s ním jednu věc (např. meliorační zařízení, některé ploty a zidky apod.). V krajním sporném případě nebude ani možno stanovit jednoznačné hledisko pro určení, kdy tedy půjde o samostatnou věc a kdy o součást pozemku. V úvahu bude třeba brát zejména to, zda stavba může být samostatným předmětem právních vztahů, a to s přihlédnutím zejména k tomu, zda podle zvyklostí v právním styku je účelné, aby stavba jako samostatná věc byla předmětem právních vztahů (tedy např. předmětem prodeje a koupě, nájmu, výpůjčky apod.). Značný význam bude také mít samotné provedení stavby.

Významným hlediskem je, zda lze vymezit, kde končí pozemek a kde začíná stavba. Pokud takové vymezení možné není, půjde zpravidla o součást pozemku. V případě hráze rybníka je významný způsob jejího stavebního provedení, tj. zda jde převážně o hráz vzniklou navršením zeminy, která plynule přechází v pozemek pod ní ležící, nebo zda převažují stavební materiály (beton apod.), které tvoří samostatnou stavbu na pozemku. Proto bude třeba hodnotit nejen stavební provedení hráze, ale i to, jestli lze určit, kde končí pozemek a začíná samotná hráz, tedy jestli je možné oddělit vlastnictví vlastníka pozemku a vlastníka hráze. Je třeba zdůraznit, že není správný postup, kdy se vychází jen a pouze z kolaudačního rozhodnutí stavby hráze.

Je třeba hodnotit konkrétní provedení dané hráze podle výše uvedených hledisek. Ono je totiž takové rozlišení důležité nejen proto, aby vlastnické vztahy byly jasné a přehledné, ale i proto, že pokud by nebylo takové rozlišení možno vůbec provést, pak je zřejmé, že jde z hlediska občanského práva o jedinou věc, která může být předmětem právních vztahů jen jako celek. V takovém případě to, co je stavbou z hlediska veřejného práva (podle vodního zákona, zákona o rybářství apod.), je z pohledu práva občanského jen součástí pozemku; jinými slovy vlastník pozemku je i vlastníkem hráze na pozemku postavené.

Je nutné připomenout, že podle § 3056 odst. 1 obč. zák. se nestaly (od 1. 1. 2014) součástí pozemku ty stavby, které nebyly součástí pozemku ani podle zákona č. 40/1964 Sb., pokud patří někomu jinému nežli pozemek. Proto je plně použitelná a právně významná judikatura, kterou k řešení daného problému přijaly soudy na základě občanského zákoníku z roku 1964.

Nejde o výjimečnou situaci, kdy vlastníkem hráze je jeden subjekt a vlastníkem rybníka subjekt odlišný, mezi nimiž dochází ke sporům týkajícím se údržby hráze/rybníka, vstupu na pozemky druhého apod. Podle § 127 odst. 3 zák. č. 40/1964 Sb. (§ 1021 obč. zák.) vlastníci sousedících pozemků jsou povinni umožnit na nezbytnou dobu a v nezbytné míře vstup na své pozemky, pokud to nezbytně vyžaduje údržba a obhospodařování sousedících pozemků. Dále pak podle odst. 1 tohoto ustanovení se ale vlastník při výkonu tohoto oprávnění musí zdržet všeho, čímž by nad míru přiměřenou poměrům obtěžoval jiného, např. nesmí nešetrně, popřípadě v nevhodné roční době odstraňovat větve stromu přesahující na jeho pozemek. K pojmu šetrnost a vhodná roční doba se vztahují stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 1985, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 37/1985, a stanovisko Nejvyššího soudu publikované pod č. R 50/1985; viz také *Právník*, 1999, č. 5, s. 474.

K písm. e)

Zákon o rybářství podává v § 2 písm. e) definici rybářského revíru, obsahující prvky kvantitativní i kvalitativní. Pokud jde o kvantitu, pak stanoví, že revírem je část vodního útvaru povrchových vod o výměře nejméně 500 m² souvislé vodní plochy. A pokud jde o kvalitu, pak musí jít o vodu, která umožňuje život rybí obsádky a vodních organismů.

Jestliže je na určité části revíru lov ryb (legálně) zakázán, pak nelze tento zákaz obejít tím, že rybář vstoupí do vody, a neloví tedy ze břehu. Nejde o samotnou skutečnost, že rybář stál při lovu ve vodě, vždyť některé způsoby lovu, jako přívlač, muškaření apod., často brodění dokonce vyžadují. Zabrodit je třeba i tehdy, jestliže rybář chce lépe podebrat udici přivedenou rybu. Přestupkem může být takové jednání v případě, kdy rybář nevykonává rybářské právo řádně a svým počínáním ruší ostatní okolní rybáře a znemožňuje nebo ztěžuje jim rybolov. Zákaz brodění nepochybně vyplývá i ze zákazu lovu v trdlišti [viz § 13 odst. 3 písm. i) a výklad k němu]. Rovněž může zákaz brodění vyplývat z bližších podmínek výkonu rybářského práva stanovených uživatelem revíru.

Pokud tedy je na jednom břehu (nebo také na ostrůvku) lov zakázán a na protějším břehu nikoliv, je na otázku, kde vlastně rybář stojící ve vodě lovil, nutno odpovědět podle zásady, že logicky břeh zasahuje do vody doprostřed toku, kde se setkává